

กฎหมายมักง่ายกับการทวงคืนผืนป่า

มุมกฎหมาย

สมพล ตระกูลรุ่ง

กฎหมายมักง่ายในวันนี้ขออัญเชิญ

พระราชดำรัสของในหลวง รัชกาลที่ 9 ที่เกี่ยวข้องกับที่ดินป่าสงวนและชาวบ้าน ซึ่งเป็นพระราชดำรัสเดียวกับที่อัญเชิญมาเมื่อสัปดาห์ก่อน แต่ครั้งนี้เป็นฉบับเต็ม

“กฎหมายมีไว้สำหรับให้มีความสงบสุขในบ้านเมือง มิใช่ว่ากฎหมายมีไว้สำหรับบังคับประชาชน ถ้ามุ่งหมายที่จะบังคับประชาชนก็กลายเป็นเผด็จการ กลายเป็นสิ่งที่บุคคลหมู่น้อยจะต้องบังคับบุคคลหมู่มาก ในทางตรงกันข้ามกฎหมายมีไว้สำหรับให้บุคคลส่วนมากมีเสรีและอยู่ได้ด้วยความสะดวก บางที่เราตั้งกฎหมายขึ้นมาก็ด้วยวิชาการซึ่งได้จากต่างประเทศ เพราะว่าวิชากฎหมายนี่ก็เป็นวิชาที่กว้างขวาง จึงต้องมีอะไรทำอย่างหนึ่ง แต่วิชาการนั้น อาจไม่เหมาะสมกับสถานการณ์ หรือท้องที่ของเรา บางที่เคยยกตัวอย่างมาเกี่ยวข้องกับที่ดินเกี่ยวข้องกับการทำมาหากินของประชาชนที่อยู่ห่างไกล ซึ่งเราเอากฎหมายไปบังคับประชาชนเหล่านั้นไม่ได้ เพราะว่า

ความผิดของตนเอง เพราะการปกครองไม่ถึงประชาชนที่อยู่ในที่ห่างไกล จึงไม่สามารถทราบถึงกฎหมาย ความบกพร่องก็อยู่ที่ทางฝ่ายที่บังคับกฎหมายมากกว่าฝ่ายที่จะถูกบังคับ ข้อนี้ควรจะต้องเป็นหลักปฏิบัติเหมือนกัน ฉะนั้นจะต้องหาวิธีที่จะปฏิบัติกฎหมายให้ถูกต้องตามหลักธรรมชาติ

ในป่าสงวนซึ่งทางราชการได้ขีดเส้นไว้ว่าเป็นป่าสงวนหรือป่าจำแนก แต่ที่เราขีดเส้นไว้ประชาชนก็มีอยู่ในนั้นแล้ว เราจะไม่เอากฎหมายป่าสงวนไปบังคับคนที่อยู่ในป่าที่ยังไม่ได้สงวนแล้ว เพิ่งไปสงวนทีหลังโดยขีดเส้นบนเศษกระดาษก็ดูชอบกลอยู่ แต่มีปัญหาเกิดขึ้นที่เมื่อขีดเส้นแล้ว ประชาชนที่อยู่ในนั้นก็กลายเป็นผู้ฝ่าฝืนกฎหมายไป ถ้าดูในทางกฎหมายเขาก็ฝ่าฝืนเพราะว่าตรามาเป็นกฎหมายโดยชอบธรรม แต่ถ้าตามธรรมชาติใครเป็นผู้ทำผิดกฎหมาย ก็ผู้ที่ขีดเส้นนั่นเอง เพราะว่าบุคคลที่อยู่ในป่านั้น เขาอยู่มาก่อน เขามีสิทธิในทางเป็นมนุษย์”

กฎหมายป่าสงวนถือเป็นต้นแบบของกฎหมายมักง่าย เพราะการออกกฎหมายประกาศเขตอุทยานนั้น จะออกโดยวิธีขีดเส้นลงในแผนที่ โดยไม่มีการสำรวจว่าในเขตที่ประกาศนั้นมีราษฎรอาศัยอยู่ก่อนหรือไม่ เมื่อขีดเส้นแล้วก็ลืมทบทวนดูอีกวันไว้ว่า ไม่กระทบถึงสิทธิของราษฎรที่ครอบครองทำ

ประโยชน์อยู่ก่อนการประกาศ ไม่มีการสำรวจตรวจสอบพื้นที่จริงหรือแม้แต่จะถ่ายภาพทางอากาศเฉพาะพื้นที่ที่ประกาศให้ชัดเจน ปัญหาจึงเกิดในภายหลังว่าจะพิสูจน์กันอย่างไร ยิ่งระยะเวลาเนิ่นนานออกไป ยิ่งพิสูจน์ยาก และเมื่อกฎหมายประกาศใช้แล้วราษฎรกลับเป็นผู้มีภาระการพิสูจน์ มีหน้าที่ต้องพิสูจน์ว่า ตนอยู่มาก่อน แทนที่จะเป็นฝ่ายรัฐพิสูจน์ว่าราษฎรบุกรุก ซึ่งน่าจะถูกต้องมากกว่า

นโยบายการทวงคืนผืนป่าของ คสช. เป็นนโยบายที่ดี ไม่มีใครคัดค้าน แต่นโยบายก็คือนโยบาย ไม่ว่าจะดีเลิศประเสริฐศรีเพียงใด จะเกิดผลดีจริงได้หรือไม่นั้น ย่อมอยู่ที่การปฏิบัติ อยู่ที่ผู้บังคับใช้กฎหมายที่จะใช้กฎหมายให้เป็นไปตามนโยบายที่สวญหรุนั้น หรือจะใช้กฎหมายนั้นเป็นเครื่องมือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ

หลังการปฏิบัติ คสช. มีนโยบายทวงคืนผืนป่า เป็นนโยบายที่เข้าทางกรมอุทยานที่เป็นเสือแดง มีการตีปีบโฆษณาของกรมอุทยานผสมผสานกับ ป.ป.ช. บางคนที่หลงตัวเอง ให้ข่าวใหญ่โตว่าที่ดินทุกแปลงในเขตอุทยานรุกล้ำป่าสงวน โดยเฉพาะที่ดินที่ถูกเกิด โฉนดที่ดินทุกแปลงผิดหมดต้องถูกเพิกถอน โดยเฉพาะแปลงใดที่เป็นของนายทุน เป็นของนักธุรกิจผู้มีฐานะจะต้องจัดการเป็นอันดับแรก แต่ของชาวบ้านยังพอ

อะลุ่มอล่วยไม่ดำเนินการได้ วิธีการอย่างนี้คือวิธีการของพวกขอทานที่เคาะกะลาขอเงิน แต่ครั้งนี้เป็นขอทานบรรดาคัดดีที่มีกฎหมายอยู่ในมือ เป็นขอทานที่มีมือซ้ายถือกะลา มือขวาชูธงถือกฎหมายทวงคืนผืนป่า นัยนั้นเป็นที่รู้กันว่าให้มาติดต่อกันเสียดีกว่า มิฉะนั้นจะเดือดร้อน เวลามากุญ ถ้าเงินถึงที่ดินก็ถูกต้อง ถ้าไม่มาหาหรือมามือเปล่า ที่ดินก็ผิดกฎหมายเป็นที่ดินบุกรุกป่าสงวน

การถือครองที่ดินภายใต้กฎหมายมีอยู่ 3 ประเภท (1) ที่ดินที่มีโฉนดหรือ น.ส.3 ที่ผ่านการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ที่ดินมาแล้ว (2) ที่ดินมือเปล่าที่มีเอกสารสิทธิครอบครอง เช่น น.ส.3 หรือ ส.ค.1 แต่ยังไม่ได้มีการตรวจสอบจากเจ้าหน้าที่ เนื่องจากผู้ถือครองยังไม่เคยนำไปขอเปลี่ยนหลักฐานเป็นโฉนดที่ดิน (3) ที่ดินที่มีผู้ครอบครองโดยไม่มีหลักฐานการครอบครอง ในทางปฏิบัติจะเปลี่ยนเสียภาษีเพื่อให้ได้ ภพ. 5 หรือที่เรียกกันว่าภาษีดอกหญ้าหรือภาษีที่ดินนั่นเอง

ที่ดินที่มีความชัดเจนว่าเป็นการบุกรุกป่าคือที่ดินที่ไม่มีหลักฐาน หรือเอกสารการครอบครองใดๆ มีเพียงใบเสียภาษี ภพ.5 เท่านั้น ที่ดินลักษณะนี้มีมากมาย เช่นที่ดินวังน้ำเขียวในเขตอุทยานทับลาน หรือที่ดินริมเขื่อนลำตะคอง ซึ่ง คสช.ได้กวาดล้างรื้อถอนไปแล้ว

สำหรับที่ดินประเภทที่ 2 ที่เป็นเอกสารการครอบครองไม่ว่าจะเป็น น.ส.3 หรือ ส.ค.1 ที่ยังไม่ได้ขอเปลี่ยนเป็นโฉนด ส่วนใหญ่ยังอยู่ในมือของชาวบ้าน ซึ่งกรมอุทยานไม่กล้าไปแตะต้องจะด้วยเหตุผลใดก็ตามก็ตามเอง ส่วนที่ดินที่กรมอุทยานโหมประโคมข่าว

ว่าบุกรุกป่าสงวนนั้น กลับเป็นที่ดินที่มีหลักฐานเป็นโฉนด ซึ่งที่ดินพวกนี้ก็อยู่ในมือของนายทุนนักธุรกิจ ซึ่งแน่นอนว่าคนกลุ่มนี้มีเงินมีฐานะพอที่จะจ่ายเงินพิเศษให้กับเจ้าหน้าที่เลวๆ ได้

การประกาศว่าโฉนดทุกแปลงในเขตอุทยานล้นออกโดยผิดกฎหมายบุกรุกป่าสงวน โดยสภาพความเป็นจริงยอมเป็นไปไม่ได้ โฉนดที่ดินในเขตป่าสงวนนั้นมีทั้งที่ออกโดยถูกต้องและไม่ถูกต้อง มีทั้งส่วนที่ราษฎรครอบครองทำประโยชน์มาก่อนการประกาศเขตอุทยาน และมีทั้งส่วนที่เป็นการบุกรุกเขตอุทยานแล้วหาช่องทางออกโฉนด ที่มีคำศัพท์เรียกกันว่าเป็นกรณี ส.ค.1 บิน คือการนำ ส.ค.1 จากที่อื่นมาขอออกโฉนด เป็นกรณีที่ร่วมกับเจ้าหน้าที่ที่ดินทุจริต

แต่ถ้าบอกว่าการออกโฉนดทุกแปลง (ไม่ว่าในเขตป่าสงวนหรือไม่) ต้องจ่ายเงินให้กับเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ออกโฉนดและผู้มีหน้าที่ลงชื่อออกโฉนด ซอกกล่าวหาอย่างนี้ถูกต้องเป็นความจริงและเป็นความจริงที่น่าขมขื่นเป็นที่รู้กันดีว่าไม่ว่าการออกโฉนดที่ดินจะถูกต้องหรือไม่ก็ตาม ผู้ที่ขอออกโฉนดจะต้องทำเงินหล่นไว้ที่สำนักงานที่ดินเสมอ ถ้าเป็นโฉนดถูกต้องจำนวนเงินที่หล่นก็ไม่มาก แต่ถ้าไม่ถูกต้องก่อนออกโฉนดต้องมานั่งคุยกันก่อนว่าจะแบ่งที่ดินหรือจะให้กี่เปอร์เซ็นต์

กฎหมายแม้จะออกอย่างมักง่ายแต่กฎหมายไม่มีจิตใจ ไม่มีความคิดทุจริตชั่วร้าย แต่คนที่บังคับใช้กฎหมายบางคน กลับมักง่ายโดยทุจริต ด้วยการนำกฎหมายมักง่ายไปแสวงหาประโยชน์ มันเป็นความเลวเฉพาะตัวจริงๆ ■